

ВІДГУК

офіційного опонента - кандидата юридичних наук Курко Олександра Миколайовича на дисертаційне дослідження Дмитренка Романа Миколайовича на тему «Адміністративно-правові засади прокурорської діяльності в сфері виконання покарань України», подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається низкою чинників як теоретичного, так і практичного спрямування. Прокуратура України займає особливе місце серед державних органів і великої кількості суб'єктів адміністративного права. Вона становить єдину централізовану систему, яку очолює Генеральний прокурор України. Проблеми організації та діяльності прокуратури України в сфері виконання покарань, останнім часом викликають великий інтерес юристів, політиків та державних діячів, представників громадськості і засобів масової інформації. Сучасна прокуратура є активним учасником проведення у життя правової політики держави, авторитетною державною інституцією, яка закликає сприяти упорядкуванню суспільних відносин на основі принципів верховенства права і законності. Аналіз історичного досвіду реалізації прокурорської діяльності в Україні свідчить про необхідність розробки ефективного правозахистного механізму в сфері виконання покарань. Вказана проблематика оминалася вітчизняними авторами-адміністративістами, хоча вона є надзвичайно важливою. Необхідність дослідження вказаного напрямку прокурорської діяльності є одними з найбільш значимих для нашої держави, оскільки має безпосередній «вихід» на практику здійснення прав людини в умовах правообмеження.

Адміністративно-правові засади прокурорської діяльності в сфері виконання покарань регламентує велика кількість норм розрізнених нормативних актів. Проте якість будь-якого правового впливу визначається не кількістю діючих норм, а перш за все результатами застосування того чи іншого положення закону на практиці. Отже, тут провідну роль відіграє і недосконалість

національної законодавчої бази (зокрема, застарілість діючого та відсутність оновлених нормативно-правових актів) тощо.

Вищезазначені умови, наразі, формують об'єктивну необхідність теоретичного осмислення та опрацювання в межах комплексного наукового дослідження проблематики удосконалення адміністративно-правових засад прокурорської діяльності у сфері виконання покарань, визначення правових підстав та процедур реалізації такої прокурорської діяльності, а також, напрацювання цілісної правової та організаційної моделі захисту прав людини в умовах правообмеження.

Вади адміністративно-правових засад прокурорської діяльності у сфері виконання покарань України настійно вимагають вироблення конкретних пропозицій щодо формування дієвих можливостей подолання негативної ситуації у сфері виконання покарань. Звісно, ці завдання є комплексними, дуже складними та вимагають зваженого підходу та наукових розробок різних галузей науки, але правнича концепція адміністративно-правових засад прокурорської діяльності, на мій погляд, цілком обґрунтовано може стати тим необхідним підґрунтям, без якого неможливі жодні прогресивні перетворення та зміни у сфері виконання покарань.

Символічним є виконання дисертаційного дослідження у межах плану фундаментальних досліджень на теми «Правове регулювання суспільних відносин на основі правових режимів: адміністративний, фінансовий та правоохоронний аспекти» Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» на 2018-2020 рр. (номер державної реєстрації 0107U008696), що пов'язана з науковою темою «Правове забезпечення державного будівництва та розвитку політичної системи» Пріоритетних напрямків розвитку правової науки на 2016-2020 рр., затверджених Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03 березня 2016 р., Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 – 2020 роки, Стратегією державної кадрової політики на 2012–2020 роки, Плану дій Ради Європи для України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Мета дослідження та поставлені в ньому наукові задачі цілком відповідають тематиці дисертації, є взаємопов'язаними та дають можливість повною мірою забезпечити всебічне висвітлення основних аспектів обраної для наукового пошуку прокурорської діяльності у сфері виконання покарань.

Викладені у дисертації наукові положення вироблені за допомогою вдало обраної методології дослідження, у якій, на основі системного підходу, було об'єднано сучасні загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми наукового пізнання, обрані з урахуванням мети та поставлених задач дослідження, цілком відповідають об'єкту та предмету дисертації. Зокрема, необхідно відзначити вдале застосування порівняльно-правового, логіко-семантичного, формально-догматичного, формально-логічного методів, які дозволили сформулювати пропозиції та рекомендації щодо удосконалення чинного законодавства України стосовно реалізації прокурорської діяльності у сфері виконання покарань, практики його застосування тощо.

Структура дисертації та спосіб викладення матеріалу є логічними і послідовними. Дослідження розпочинається з теоретичного підґрунтя досліджуваної теми, визначаючи поняття та зміст прокурорської діяльності у сфері виконання покарань. На підставі аналізу науково-теоретичних підходів та засад адміністративно-правового регулювання діяльності органів прокуратури надає авторське визначення поняття «прокурорської діяльності у сфері виконання покарань», визначає її ознаки, потім окреслює та характеризує цілі, завдання, принципи прокурорської діяльності у сфері виконання покарань завдань. Останнє дозволило автору сформулювати теоретичний стрижень та окреслити цілісність бачення адміністративно-правових засад прокурорської діяльності у сфері виконання покарань.

У другому розділі дисертаційного дослідження автор розкриває сутність адміністративно-правової регламентації прокурорської діяльності у сфері виконання покарань України через характеристику її складових: адміністративно-

правового забезпечення прокурорської діяльності у сфері виконання покарань, та особливостей компетенції, повноважень, форм та методів прокурорської діяльності у сфері виконання покарань. На особливу увагу заслуговує підрозділ 2.1 дисертаційного дослідження «Адміністративно-правове забезпечення прокурорської діяльності у сфері виконання покарань», в якому автор докладно аналізує низку проблемних питань, які виникають під час реалізації прокурорської діяльності у сфері виконання покарань та формулює ряд законодавчих пропозицій покликаних сприяти нормативному врегулюванню механізму реалізації повноважень прокурора.

Третій розділ дисертації «Шляхи удосконалення адміністративно-правових засад прокурорської діяльності у сфері виконання покарань України» характеризує особливості відповідальності та контролю за здійсненням прокурорської діяльності у сфері виконання покарань та окреслює завдання і напрями удосконалення діяльності органів прокуратури у вказаній сфері.

Авторські висновки та пропозиції, а також погляди автора на досліджувану проблематику є достатньою мірою обґрунтованими, мають відповідний ступінь наукової новизни.

Використані автором наукові джерела та значний масив актів законодавства свідчать про ґрунтовність та всебічність дослідження здійснення прокурорської діяльності у сфері виконання покарань.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що робота є першим дослідженням, в якому здійснена вдала спроба виробити єдине бачення адміністративно-правових засад прокурорської діяльності у сфері виконання покарань, яким враховано і національні правові засади, і міжнародний базис здійснення повноважень органів прокуратури у сфері виконання покарань, а також окреслено напрями подальшого удосконалення та модернізації як правового, так і організаційного механізму здійснення такої діяльності.

Наукова новизна та практичне значення дисертаційного дослідження визначаються низкою отриманих автором результатів та зроблених пропозицій.

1. Необхідно відзначити визначення поняття захисту прав людини в сфері виконання покарань як комплексну систему передбачених нормами права засобів, способів та процедур, застосування яких можливе як самою особою, права якої порушені, так і компетентними органами.

2. Важливим для подальшого розвитку адміністративного права є визначення поняття адміністративно-правової регламентації прокурорської діяльності у сфері виконання покарань як врегулювання адміністративних правовідносин, які виникають між органами прокуратури і іншими суб'єктами і учасниками у сфері виконання покарань.

3. Одним з найважливіших результатів рецензованого дослідження є формування основних цілей прокурорської діяльності у сфері виконання покарань як забезпечення ефективної діяльності органів і установ виконання покарань щодо: захисту прав і свобод людини в режимі правообмеження; контролю за законністю дій стосовно умов та порядку у місцях несвободи; профілактики та протидії новим правопорушенням; запобігання катуванням чи нелюдському поводженню із затриманими, взятими під варту чи засудженими;

розширення переліку основних принципів прокурорської діяльності у сфері виконання покарань за рахунок: принципу динамічності прокурорської діяльності у сфері виконання покарань; принципу невторчання органів прокуратури в організацію внутрішньої діяльності органів і установ виконання покарань; масштабності прокурорської діяльності у сфері виконання покарань; принципу розподілу компетенції органів прокуратури залежності від особливостей виконання покарань; принципу повноти інформації, її об'єктивності та достовірності щодо питань, якими опікується прокуратура у сфері виконання покарань.

4. Значним внеском у науку адміністративного права є авторське з'ясування вимоги, що ставляться до прокурорської діяльності у сфері виконання покарань, а саме: координація та об'єднання зусиль суб'єктів, які здійснюють свої функції у сфері виконання покарань; забезпечення контролю за дотриманням працівниками прокуратури вимог чинного законодавства, що регламентує

відносини у сфері виконання покарань; висвітлення в засобах масової інформації об'єктивної ролі працівників органів прокуратури у сфері виконання покарань; забезпечення соціального і правового захисту працівників органів прокуратури з проблем побутового, юридичного, матеріального, і психологічного характеру.

5. Слід підтримати точку зору автора стосовно класифікації акти органів прокуратури у сфері виконання покарань: 1) за сферою застосування: внутрішні – звернені до підпорядкованих органів прокуратури та окремих працівників (видаються з питань організації прокурорської діяльності, стосовно кадрових питань тощо); зовнішні – спрямовані за межі системи органів прокуратури; 2) за предметом: акти, що регламентують напрямки прокурорської діяльності; акти, стосовно організації співпраці, координування; акти матеріально-технічного та фінансового забезпечення; акти щодо кадрового забезпечення; 3) за юридичними ознаками: індивідуальні – видаються при застосуванні норм права стосовно конкретної особи або події; нормативні – видаються при встановленні норм права, обов'язкові для виконання всіма прокурорами (регламент, інструкція тощо); 4) за суб'єктами: акти спрямовані на врегулювання відносин: з іншими органами держави; з недержавними організаціями; з окремими громадянами; 5) за формою видання: письмові; усні; 6) за назвою: наказ, вказівка, інструкція, розпорядження.

6. Заслуговує на увагу визначення основних завдань удосконалення прокурорської діяльності у сфері виконання покарань: здійснення заходів щодо забезпечення ліберального функціонування системи виконання покарань; сприяння гуманізації системи виконання покарань відповідно до якого людина – основний орієнтир, еталон і критерій істинності всього онтологізму прокурорської діяльності; здійснення заходів з питань протидії злочинності в місцях несвободи, запобіганню катувань або іншим діям, які принижують гідність затриманих, взятих під варту та засуджених; створення умов для реалізації принципу законності та справедливості в системі виконання покарань..

Апробація результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження пройшли апробацію у 5 виступах дисертанта на науково-практичних конференціях.

Основні результати дисертаційного дослідження викладені в 6 публікаціях, серед яких: 5 статей, опублікованих у наукових фахових юридичних виданнях України та у наукових виданнях інших держав. Крім того, наявна праця, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Вивчення дисертаційного дослідження та його автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Оформлення дисертаційного дослідження зауважень не викликає.

Практичне значення результатів дослідження. Висновки та пропозиції, сформульовані у рецензованому дисертаційному дослідженні, можуть бути використані у науково-дослідній сфері – для подальшого розроблення адміністративно-правових засад прокурорської діяльності у сфері виконання покарань України; у правотворчості – під час внесення змін та доповнень до норм та положень адміністративного законодавства, що регламентує здійснення прокурорської діяльності у сфері виконання покарань України; у правозастосовній діяльності – під час здійснення прокурорської діяльності у сфері виконання покарань України; у навчальному процесі – для підготовки підручників, навчальних посібників, курсів лекцій з дисциплін «Організація роботи і управління в органах прокуратури України», «Правові засоби протидії корупції», «Прокурорський нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях», а також під час викладання вказаних навчальних дисциплін.

Окремо слід відзначити наявність 3 документів про впровадження результатів дисертаційного дослідження, що підтверджують його значення для наукового, навчального та практичного застосування.

Зауваження та дискусійні положення. Незважаючи на згадані здобутки дисертанта й надаючи загальну позитивну оцінку дисертаційному дослідженню, варто вказати на окремі недоліки, що містяться у тексті роботи.

1. Попри вельми цікавий історико-правовий екскурс у становлення та розвиток законодавства, що регламентує прокурорську діяльність (підрозділ 1.1), необхідно було більше уваги присвятити визначенню того, яким же

організаційним змістом наповнювалася система органів прокуратури, зокрема в сфері виконання покарань.

2. Відомо, що в Україні з січня 2018 року почала свою роботу Державна установа «Центр пробації» діяльність якої відбувається у сфері виконання покарань. При цьому, розглядаючи взаємодію як організаційну форму прокурорської діяльності, здобувач у дисертаційній роботі не проаналізував перспективи взаємодії з такою установою.

3. В підрозділі 1.1., автор дисертації визначаючи суб'єктів прокурорської діяльності в сфері виконання покарань стверджує, що ними є органи прокуратури, а саме: Генеральна прокуратура України, регіональні та місцеві прокуратури, при цьому не згадує про безпосереднього суб'єкта: Управління нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях та інших заходів примусового характеру у місцях несвободи, яке є самостійним структурним підрозділом в системі Генеральної прокуратури України.

4. Маю також відзначити, що пропозиція здобувача стосовно запровадження встановлення дієвих гарантій практичного забезпечення принципу законності щодо здійснення прокурорської діяльності у сфері виконання покарань звичайно заслуговує підтримки, разом із тим було б добре автору, в межах своєї наукової роботи, самостійно розробити окремі положення механізму запровадження таких гарантій.

Але необхідно зазначити, що значна частина висловлених критичних зауважень мають дискусійний або рекомендаційний характер, вони не знижують в цілому високу наукову та практичну значущість отриманих результатів дослідження та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Дмитренка Романа Миколайовича.

Усе викладене дає підставу для висновку про те, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади прокурорської діяльності в сфері виконання покарань України» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані

результати, що вирішують конкретну наукову проблему, яка має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а його автор – Дмитренко Роман Миколайович - заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук
прокурор відділу
прокуратури Київської області

О.М. Курко